

WOJEWODA MAZOWIECKI

Warszawa, 11 września 2019 r.

WPS-II.431.1.30.2019.MM

**Ksiądz
Stanisław Jurczuk
Dyrektor
Domu Pomocy Społecznej
Katolickiego Stowarzyszenia
Niepełnosprawnych Archidiecezji
Warszawskiej w Brwinowie**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 127 ust. 1 w związku z art. 22 pkt 9 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507), zwanej dalej „ustawą” oraz rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. Nr 61 poz. 543 i Nr 210 poz. 1750) inspektorzy Wydziału Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie przeprowadzili w dniach 15, 17 – 19 lipca 2019 roku kontrolę kompleksową w Domu Pomocy Społecznej Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej w Brwinowie, przy ul. Wiosennej 21, zwanym dalej Domem lub DPS.

Przedmiotem kontroli była jakość usług świadczonych przez dom pomocy społecznej, stan i struktura zatrudnienia oraz przestrzeganie praw mieszkańców. Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2018 r. do dnia kontroli. W związku z kontrolą, której wyniki zostały przedstawione w protokole kontroli, podpisanym przez Księdza Dyrektora 30 sierpnia 2019 r., na podstawie art. 128 ustawy przekazuję niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Dom jest niepubliczną placówką prowadzoną przez Katolickie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej na zlecenie Powiatu Pruszkowskiego. Z uzyskanych informacji i dokumentacji wynika, że umowa o realizację zadania pod nazwą: *Prowadzenie Domu Pomocy Społecznej dla osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie w latach budżetowych 2015-2019* zawarta została między Powiatem a Katolickim Stowarzyszeniem Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej na okres 5 lat. Umowa nie zawiera liczby miejsc, na jaką powiat zleca realizację zadania Stowarzyszeniu.

Na dzień kontroli 51 osób znajdowało się w Domu w ramach zlecenia, jedna osoba przebywała na podstawie umowy cywilno-prawnej. Z wyjaśnień uzyskanych w trakcie kontroli od wicedyrektora Domu Pani Marzeny Grzybowskiej oraz przesłanego pisma wynika, że jest to osoba samotna, która wymagała pomocy z powodu pogorszenia stanu zdrowia. Umożliwiono jej

zamieszkanie w Domu ze względu na fakt, że związana była ze Stowarzyszeniem. Dom przeznaczony jest dla 53 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie. W dniu kontroli w placówce było wolne jedno miejsce. Decyzją Wojewody Mazowieckiego nr 404/2014 z dnia 28 lutego 2014 r. podmiot prowadzący otrzymał zezwolenie na prowadzenie placówki na czas nieokreślony. Dom wpisany jest do Rejestru domów pomocy społecznej województwa mazowieckiego pod poz. Nr 119.

Dom funkcjonuje m. in. na podstawie Regulaminu Organizacyjnego Domu Pomocy Społecznej Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej w Brwinowie dla osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie. Regulamin został uchwalony przez Zarząd Główny Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej Uchwałą nr 3/2013 z dnia 10 lutego 2013 roku. Następnie aneksem nr 1/2019 z dnia 10.07.2019 roku został zmieniony w następujący sposób, że uchylono § 3 pkt 3 dot. liczby miejsc w Domu. Z uwagi na fakt, że obowiązujący Regulamin nie wskazuje liczby miejsc w Domu, biorąc pod uwagę jego funkcję informacyjną i organizacyjną, należy wprowadzić zapis dotyczący liczby miejsc w Domu.

Według stanu na dzień kontroli w Domu przebywało 52 mieszkańców, w tym 21 kobiet i 31 mężczyzn. Dwie osoby skierowane były do Domu na podstawie przepisów obowiązujących do końca 2003 r., natomiast 49 – przyjęto na podstawie zasad określonych w ustawie, jedna osoba przebywała w Domu na podstawie umowy cywilno-prawnej. Trzy osoby umieszczone były w Domu na podstawie postanowienia sądu. W dniu kontroli w placówce 21 mieszkańców było ubezwłasnowolnionych całkowicie, dla żadnej z nich opiekunem nie był pracownik Domu. Pani Marzena Grzybowska – wicedyrektor Domu, została zgłoszona jako kandydat na opiekuna do niedawno ubezwłasnowolnionego mieszkańca – sprawa jest w toku. W przypadku trzech mieszkańców ubezwłasnowolnionych całkowicie brakowało zgody sądu opiekuńczego na pobyt w domu pomocy społecznej. Zgodnie z art. 156 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (Dz. U. z 2017 r. poz. 682, z późn. zm.) opiekun prawny powinien uzyskiwać zezwolenie sądu opiekuńczego we wszelkich ważniejszych sprawach, które dotyczą osoby lub majątku małoletniego (art. 175 - do opieki nad ubezwłasnowolnionym całkowicie stosuje się odpowiednio przepisy o opiece nad małoletnim). Dla jednej osoby ustanowiony był kurator.

W trakcie kontroli stwierdzono, że trzech mieszkańców Domu przebywa przez większą część roku poza placówką w domach rodzinnych. Wskazano wicedyrektorowi Domu na konieczność okresowego informowania gminy kierującej o niezamieszkiwaniu tych osób w Domu.

Dom położony jest na ogrodzonej działce o powierzchni ok. 3600 m². Teren przed wejściem głównym jest wyłożony kostką, z tyłu budynku znajduje się zagospodarowana część rekreacyjna (m.in. plac do prowadzenia hipoterapii, stajnie dla koni, ogrodzenie z psami, o które troszczy się jeden z mieszkańców). W budynku i jego otoczeniu nie ma barier architektonicznych, znajdują się urządzenia wspomagające osoby niepełnosprawne – winda, w ciągach korytarzowych zainstalowane są poręcze, do wejścia głównego prowadzi podjazd. Dom posiada dwa busy 9-osobowe przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych.

Pokojeumeblowane są według upodobań mieszkańców. Znaczna część mieszkańców samodzielnie wyposaża swój pokój. Pod względem powierzchni, liczby zamieszkujących osób oraz wyposażenia pokoje odpowiadały standardowi określone w § 6 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 734), zwanego dalej rozporządzeniem. Większość pokoi posiada własne łazienki, w niektórych brakowało uchwytów ułatwiających korzystanie z nich osobom niepełnosprawnym. Wicedyrektor Domu zadeklarowała, że łazienki zostaną o nie uzupełnione. Ogólna liczba łazienek w Domu spełniała wymagania określone § 6 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia. Pokoje mieszkalne Domu w czasie kontroli wolne były od nieprzyjemnych zapachów, utrzymana była w nich czystość i porządek. Obiekt jest wyposażony w system instalacji przyzywowo-alarmowej oraz system przeciwpożarowy.

Personel Domu udzielał mieszkańcom pomocy w podstawowych czynnościach życiowych i pielęgnacyjnych, a także w załatwianiu spraw osobistych. Mieszkańcy mieli dostęp do podstawowych i specjalistycznych świadczeń zdrowotnych. Konsultacje psychiatryczne odbywają się w Poradni Zdrowia Psychicznego w Szpitalu Zachodnim w Grodzisku Mazowieckim – mają miejsce w zależności od potrzeb nie rzadziej niż raz na 3 miesiące. Zgodnie z art. 38 ust. 5 ustawy z 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1878, z 2019 r. poz. 730) osoba, która wskutek choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego została umieszczona w domu pomocy społecznej, podlega okresowym badaniom stanu zdrowia psychicznego w zakresie uzasadniającym jej pobyt w nim. Badania przeprowadza się co najmniej raz na 6 miesięcy. Przeprowadzenie tych badań ma służyć ustaleniu, czy nadal istnieją przesłanki medyczne do przebywania tej osoby w domu pomocy społecznej. Mieszkańcy Domu mają wykonywane badania stanu zdrowia psychicznego, ale lekarz nie odnosi się w nich do występowania lub braku przesłanek, o których mowa w ustawie o ochronie zdrowia psychicznego.

Dom udziela mieszkańcom pomocy w gospodarowaniu ich lekami, nie prowadzi rozchodu leków. Na dyżurze dziennym w Domu zazwyczaj jest na każdym poziomie 2 pracowników (2 opiekunki lub opiekunka i pokojowa), na dyżurze nocnym – 2 pielęgniarki. Opiekę pielęgniarską zapewniało 10 osób. Dom zatrudnia na stanowisku pielęgniarek 3 osoby pochodzenia ukraińskiego, posiadające zezwolenie na pracę w Polsce. Osoby te komunikują się w języku polskim, każda z osób początkowo zawsze odbywa dyżury z inną pielęgniarką. Dom zapewnia mieszkańcom zajęcia rehabilitacyjne oraz kontakt z psychologiem.

Podczas kontroli uzyskano informację, że w okresie kontrolowanym w Domu nie był stosowany przymus bezpośredni. Mieszkańcy rzadko są hospitalizowani na oddziałach psychiatrycznych. Dom nie posiada izolatki. W Domu obowiązuje *Zarządzenie Dyrektora Domu Pomocy Społecznej Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej przy ul. Wiosennej 21 w Brwinowie w sprawie: procedury stosowania przymusu bezpośredniego wobec mieszkańców.*

W Domu funkcjonuje zespół terapeutyczno – opiekuńczy, w skład którego wchodzi wszyscy pracownicy Domu, którzy bezpośrednio zajmują się wspieraniem mieszkańców. Spotkania zespołu odbywają się raz w miesiącu. Codziennie w dni robocze odbywają się spotkania zespołu kończącego dyżur i rozpoczynającego w ramach tzw. raportu pracowników. Indywidualny plan wsparcia mieszkańca tworzony jest raz w roku. Plan przygotowuje zespół na spotkaniu. Ze spotkań nie był sporządzany protokół.

Sprawdzone podczas kontroli indywidualne plany wsparcia mieszkańców zawierały: dane osobowe mieszkańca, charakterystykę mieszkańca (pod względem intelektualnym, emocjonalnym, społecznym), plan wsparcia (w podziale na usługi opiekuńczo – wspomagające, pielęgnacyjno - zdrowotne, terapeutyczne, rehabilitacyjne), ocenę dotychczasowego wsparcia, główny cel wsparcia, formy wsparcia i pomocy, oczekiwany czas oddziaływań i osoby uczestniczące w procesie wsparcia i pomocy. Dzienniki zawierały cele i ocenę ich realizacji, proponowane zmiany w przypadku nieosiągnięcia wyznaczonego celu. W czasie kontroli stwierdzono, że plany osób przebywających długotrwale w domach rodzinnych nie zawierały informacji odzwierciedlającej aktualną sytuację.

Indywidualne plany wsparcia mieszkańców opracowywane były nie później niż w ciągu 6 miesięcy od przyjęcia osoby do Domu, co było zgodne z § 2 ust. 4 rozporządzenia. Zawierały podpisy mieszkańców, jeśli ich stan zdrowia umożliwiało jego złożenie lub odcisk palca. Poinformowano pracownika socjalnego, że przy odcisku należy zamieścić informację o braku możliwości zamieszczenia podpisu. W indywidualnych planach wsparcia, które poddano kontroli, nie zostały jednak uwzględnione zajęcia wskazane w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 27 lutego 2014 r. w sprawie rehabilitacji społecznej w domach pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Brakowało rodzaju, zakresu programowego i wymiaru czasu przewidzianych zajęć, choć informacje te zawarte były w dokumentacji prowadzonej przez pracowników zespołu terapeutyczno-opiekuńczego w celu zobrazowania ich pracy. Do udziału w zajęciach rehabilitacji społecznej mieszkańcy muszą zostać zakwalifikowani na podstawie oceny ich sytuacji życiowej i zdrowotnej, samodzielności i zaradności, sfery społecznej i emocjonalnej, rozwoju poznawczego i komunikacji oraz możliwości ruchowych. Aktualnie rehabilitacją społeczną objętych jest 7 osób. Trzydziestu mieszkańców korzysta z zajęć organizowanych w Domu w ramach projektu dofinansowanego przez PFRON – *Zwiększenie samodzielności osób niepełnosprawnych „Kompleksowa rehabilitacja, terapia i zajęcia usprawniające dla osób niepełnosprawnych intelektualnie w DPS KSNAW w Brwinowie”*. Formy wsparcia wykorzystywane w realizacji projektu to: trening usamodzielniający w zakresie funkcjonowania w środowisku społecznym, trening wzmacniający samodzielność, kreatywność i skuteczność, umiejętności emocjonalnych i kompetencji psychospołecznych, trening usprawniający fizycznie oraz terapia poprzez kontakt z koniem.

W Domu działania terapeutyczne realizowane są w formie zajęć grupowych i indywidualnych. Mieszkańcy podzieleni są na grupy pięcio- sześćo- osobowe. Zajęcia prowadzone są codziennie przez instruktora terapii zajęciowej i terapeutów. W ramach oferty kulturalno – oświatowej mieszkańcy mają możliwość udziału w: przedstawieniach, spotkaniach integracyjnych, wyjazdach do teatru, na turnusy rehabilitacyjne.

Środki finansowe, jak również przedmioty wartościowe są deponowane zgodnie z *Zarządzeniem Dyrektora Domu Pomocy Społecznej Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej w Brwinowie z dnia 1 marca 2019 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu postępowania z depozytami wartościowymi w DPS KSNAW w Brwinowie*. Środki finansowe mieszkańca, który zdecydował się na ich przekazanie do depozytu (po złożeniu upoważnienia), wpisane są do zeszytu ewidencji środków pieniężnych. Depozyty pieniężne złożone do depozytu przechowywane są w sejfie w pomieszczeniach administracji. Na dzień kontroli 2 osoby posiadały depozyty pieniężne; dwie osoby samodzielnie dysponowały swoimi pieniędzmi; 17 mieszkańców miało założone indywidualne konta bankowe (osoby potrzebujące pomocy przy obsłudze konta

upoważniły do pomocy przy obsłudze konta wskazanych pracowników Domu – księgowy, zastępca dyrektora); w przypadku 11 osób środkami pieniężnymi dysponowali członkowie rodzin; pieniędzmi 20 mieszkańców ubezwłasnowolnionych – opiekunowie prawni.

W aktach osobowych mieszkańców (poddanych kontroli) znajdowały się oświadczenia informujące o zapoznaniu się z Regulaminem depozytów przedmiotów wartościowych i środków pieniężnych. W oświadczeniu osób nie korzystających z tej możliwości znajdowała się informacja, że mieszkaniec nie korzysta z depozytu i jest świadomy tego, że Dom nie ponosi odpowiedzialności za rzeczy wartościowe i środki pieniężne nie złożone do depozytu. W przypadku śmierci mieszkańca prawo do pozostawionych środków pieniężnych i przedmiotów złożonych w depozycie mają prawni spadkobiercy, po przedstawieniu prawomocnego postanowienia sądu stwierdzającego nabycie spadku lub notarialnego aktu poświadczenia dziedziczenia. W dniu kontroli żaden z mieszkańców nie posiadał depozytu rzeczowego.

Prawa i obowiązki mieszkańców Domu określone zostały w Regulaminie organizacyjnym Domu. Zawarte zostały również w formie karty Praw i Obowiązków Mieszkańca. Zgodnie z nią mieszkańcy mają prawo m. in. do godnego traktowania, uzyskiwania stosownej pomocy w zaspokajaniu swoich potrzeb, odwiedzin krewnych i znajomych. Wśród praw znajduje się „*współdecydowanie w sprawach dotyczących jego osoby*”. Zdaniem inspektorów jest to zapis nieprawidłowy – mieszkaniec Domu ma pełnię praw decydowania o sobie, a ograniczenie niektórych wolności może nastąpić wyłącznie na podstawie postanowienia sądu. Regulacje te wymagają ujednolicenia.

Mieszkańcy Domu mają zapewnioną możliwość realizowania praktyk religijnych. Pochówek zmarłych mieszkańców odbywa się zgodnie z ich wyznaniem.

W sprawach skarg i wniosków dyrektor Domu przyjmuje w środy w godz. 10.00-12.00, zaś jego zastępca w tych samych godzinach tylko w poniedziałki. W okresie objętym kontrolą w rejestrze skarg i wniosków nie zarejestrowano żadnej skargi. Poinformowano wicedyrektora Domu, że warto odnotowywać zgłaszane przez mieszkańców wnioski, prośby, które na bieżąco są załatwiane przez pracowników Domu.

W Domu odbyły się w bieżącym roku pierwsze wybory do Rady Mieszkańców. Decyzja o powstaniu Rady podjęta została po wydaniu zaleceń z kontroli sędziego Sądu Rejonowego w Pruszkowie przeprowadzonej w lutym bieżącego roku. Do Rady w drodze bezpośrednich wyborów wybrano trzy osoby, z których wyłoniono przewodniczącego. Podczas kontroli w dniu 18 lipca 2019 r. zespół kontrolujący rozmawiał z mieszkańcami Domu, także z przedstawicielami nowo wybranej Rady. Podczas rozmów mieszkańcy wyrazili swoje zadowolenie z pobytu w Domu. Opowiadali o tym, jak spędzają czas wolny (pielgrzymki, wyjazdy, wyjścia do fryzjera). Mieszkańcy chwalili wyżywienie, mówili o tym, jak pomagają sobie nawzajem. Zgłosili, że chcieliby, aby śniadania w weekendy były wydawane później, co umożliwiłoby im dłuższe spanie. Sprawę przekazano do wicedyrektor. Mieszkańcy wskazali również na niebezpieczne przejście przez ulicę, która znajduje się na drodze do odwiedzanego sklepu. Mieszkańcy zapytani do kogo zwracają się o pomoc w rozwiązaniu trudnych spraw (lub gdy dzieje się coś niepokojącego) wskazali, psychologa, pracownika socjalnego, wicedyrektora i księdza Dyrektora.

Ostatnia kontrola w zakresie legalności przyjęcia i przebywania osób z zaburzeniami psychicznymi, przestrzegania ich praw oraz kontrola warunków w jakich te osoby przebywają przeprowadzona została w Domu przez przedstawiciela sądu 19 i 21 lutego 2019 r. Sędzia wydał zalecenia pokontrolne dotyczące m.in.: uaktualnienia zarządzenia w sprawie procedury stosowania przymusu bezpośredniego wobec mieszkańców z uwzględnieniem Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie stosowania przymusu bezpośredniego i prowadzenia dokumentacji zgodnie z tymi przepisami; przeprowadzenia szkolenia dla pracowników w zakresie stosowania procedury przymusu bezpośredniego; przeprowadzania okresowego badania stanu zdrowia psychicznego mieszkańców w zakresie uzasadniającym pobyt w domu pomocy społecznej zgodnie z ustawą o ochronie zdrowia psychicznego; w zakresie samorządności mieszkańców domu rozważenie wprowadzenia tzw. „Rady Mieszkańców”. Odpowiedź dyrektora Domu w sprawie realizacji wydanych zaleceń została przesłana 8 lipca 2019 r.

W Domu według stanu na dzień kontroli wskaźnik zatrudnienia pracowników zespołu terapeutyczno-opiekuńczego wynosił 0,57 i był zgodny ze wskaźnikiem określonym w § 6 ust. 2 pkt 3 lit. d i e rozporządzenia.

Z przedstawionych akt pracowników wynika, że posiadają oni kwalifikacje analogiczne do kwalifikacji pracowników zatrudnianych w domach pomocy społecznej prowadzonych przez samorząd powiatowy lub gminny (zgodne z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 maja 2018 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 936)). Pracownik socjalny posiadał kwalifikacje określone w ustawie o pomocy społecznej (zgodnie z zachowaniem praw nabytych w zakresie uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego art. 156 ust. 3 ustawy).

Z przekazanej dokumentacji wynika, że w okresie objętym kontrolą dla pracowników zespołu terapeutyczno-opiekuńczego organizowane były szkolenia obejmujące zagadnienia, o których mowa § 6 ust. 2 pkt 4 rozporządzenia. Z informacji uzyskanej od wicedyrektora Domu wynika, że planowane jest szkolenie z tematyki dotyczącej komunikacji alternatywnej i praw mieszkańców. Należy pamiętać, aby w szkoleniach uczestniczyli wszyscy pracownicy zespołu terapeutyczno-opiekuńczego.

W celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości zwracam się do Księdza Dyrektora o realizację następujących zaleceń pokontrolnych:

1. W przypadku wszystkich mieszkańców ubezwłasnowolnionych całkowicie, podjąć działania mające na celu uzyskanie przez ich opiekunów prawnych zgody sądu opiekuńczego na ich pobyt w domu pomocy społecznej.
2. W indywidualnych planach wsparcia mieszkańców uwzględnić zajęcia wskazane w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 stycznia 2014 r. w sprawie rehabilitacji społecznej w domach pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi (Dz. U. poz. 250).
3. Dokumentować gospodarowanie lekami mieszkańców.
4. Zaktualizować obowiązujące w Domu dokumenty Regulamin Organizacyjny oraz kartę Praw i Obowiązków.

Uwagi:

W przypadku występujących dłuższych nieobecności mieszkańców informować gminy, które skierowały te osoby do domu pomocy społecznej o niezamieszkiwaniu ich w Domu.

Kontrolowana jednostka w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia obowiązana jest do powiadomienia Wojewody Mazowieckiego o realizacji zaleceń, uwagi wniosków na adres: Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie Wydział Polityki Społecznej, pl. Bankowy 3/5, 00-950 Warszawa.

Pouczenie:

Zgodnie z art. 128 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia. W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń Wojewoda Mazowiecki ustosunkowuje się do nich w terminie 14 dni od dnia ich doręczenia.

z up. WOJEWODY MAZOWIECKIEGO

Kinga Jura
Zastępca Dyrektora
Wydziału Polityki Społecznej

Do wiadomości:

1. Ks. Stanisław Jurczuk, Prezes Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej
2. Pan Krzysztof Rymuza, Starosta Powiatu Pruszkowskiego
3. aa